

MIERNICTWO GÓRNICZE PODZIEMNE	NORMA BRANŻOWA	BN-69
	Miernictwo górnicze Wyznaczanie i utrwalanie charakterystycznych punktów oraz osi szybów, wież szybowych i urządzeń wyciągowych	0428-03
		Grupa katalogowa XVI 48

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy jest wyznaczanie metodami stosowanymi w miernictwie górniczym charakterystycznych punktów oraz osi: szybów górniczych, wież szybowych i urządzeń wyciągowych, a także sposób utrwalania wyznaczonych punktów i osi.

Norma nie dotyczy czynności mierniczych prowadzonych poniżej głowicy szybu.

1.2. Zakres stosowania normy. Norma jest przeznaczona do stosowania przy wyznaczaniu w terenie charakterystycznych punktów i osi szybów, wież szybowych i urządzeń wyciągowych:

a) przed rozpoczęciem i podczas głębiania szybu, budowy wieży szybowej i montażu urządzeń wyciągowych oraz bezpośrednio po zakończeniu budowy i montażu dla opracowania operatu pomiarowego nowo uruchamianej inwestycji,

b) przy sprawdzaniu wyznaczonych punktów i osi po generalnych remontach lub po przebudowach oraz podczas okresowych kontroli dla potrzeb ruchowych.

1.3. Określenia

1.3.1. Charakterystyczne punkty i osie — punkty i osie, w stosunku do których bądź odnosi się wymiary szybu, wieży szybowej lub urządzenia wyciągowego, bądź które wyznaczają ich układ przestrzenny.

1.3.2. Środek szybu (rys. 1) — punkt przecięcia się głównej poziomej podłużnej osi szybu z główną poziomą poprzeczną osią szybu.

1.3.3. Główna pozioma podłużna oś szybu (rys. 1) — oś symetrii przekroju poprzecznego szybu na wysokości jego zrębu, o kierunku:

a) zgodnym z kierunkiem załadowania urządzenia wydobywczego — w szybach wydobywczych jednoprzędziałowych lub wieloprzędziałowych o jednakowym kierunku załadowania we wszystkich przedziałach,

b) zgodnym z kierunkiem załadowania urządzenia wydobywczego o większej wydajności — w szybach wydobywczych wieloprzędziałowych o różnym kierunku załadowania w poszczególnych przedziałach,

c) umownie ustalonym — w szybach bez urządzeń wydobywczych.

1.3.4. Główna pozioma poprzeczna oś szybu (rys. 1) — oś symetrii przekroju poprzecznego szybu na wysokości jego zrębu, o kierunku prostopadłym do kierunku głównej poziomej podłużnej osi szybu.

1.3.5. Główna pionowa oś szybu (rys. 1) — linia pionowa przechodząca przez środek szybu.

1.3.6. Pozioma oś zabudowy dźwigarów (rys. 2) — linia prosta, styczna do górnej krawędzi dźwigara podstawowego od strony naczynia wydobywczego, równoległa do głównej podłużnej lub poprzecznej osi szybu.

1.3.7. Pozioma oś zabudowy przewodników (rys. 2) — linia prosta leżąca w płaszczyźnie zrębu szybu, łącząca środki poprzecznych przekrojów przewodników sztywnych jednego naczynia wydobywczego.

Główny Instytut Górnictwa

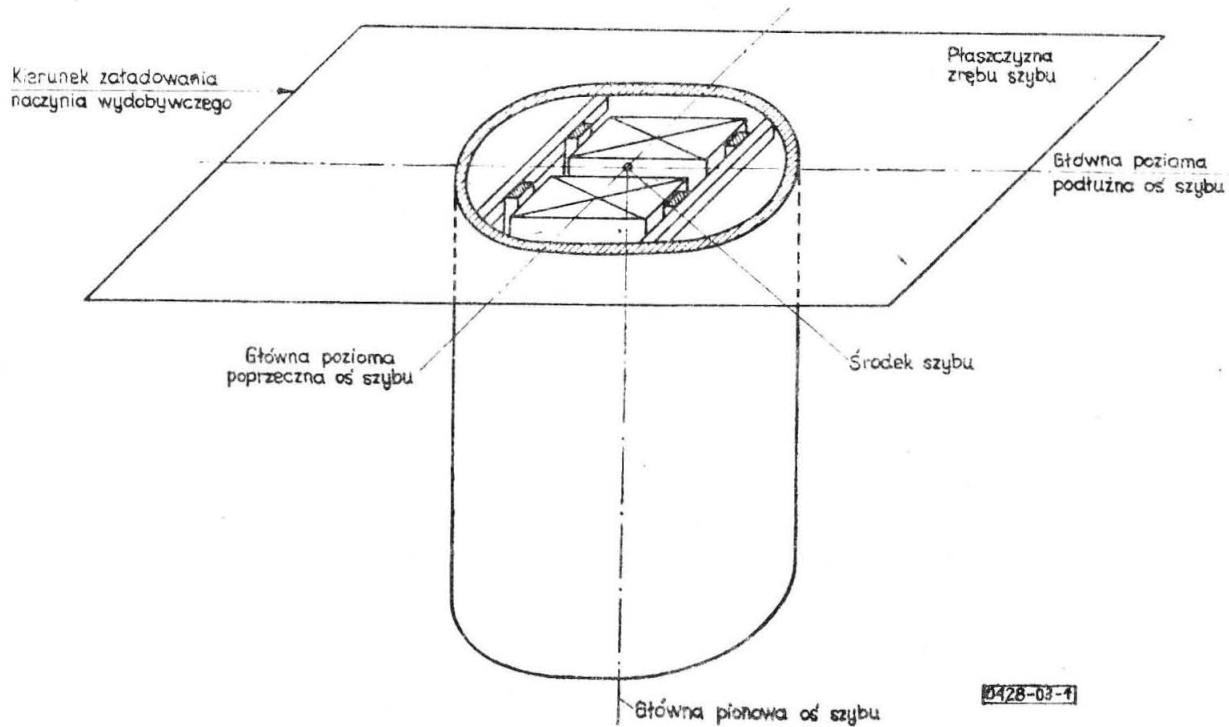
Ustanowiona przez Ministra Górnictwa i Energetyki dnia 15 maja 1969 r. jako norma obowiązująca w zakresie czynności określonych normą od dnia 1 stycznia 1970 r. (Mon. Pol. nr 40/1969, poz. 334).

1.3.8. Pionowa oś zabudowy przewodników — linia pionowa przechodząca przez środek płaszczyzny czołowej przewodnika na wysokości zrębu szybu.

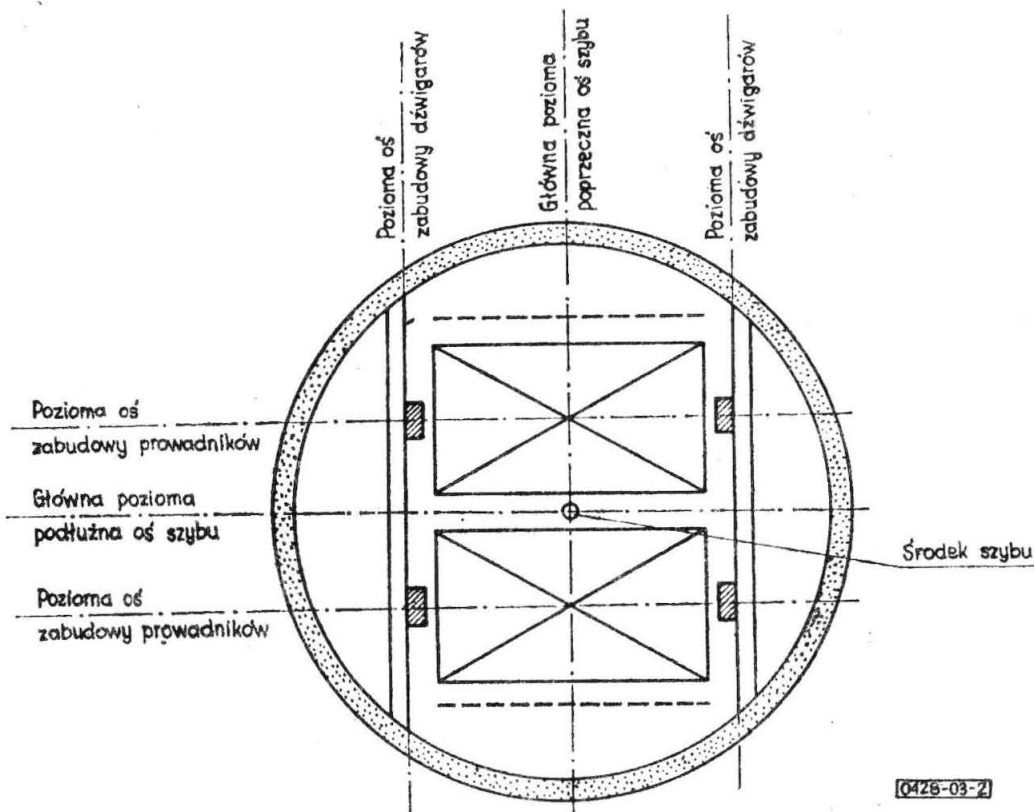
1.3.9. Pionowa oś trzonu przewodniczego (O_1 , rys. 3) — linia prosta łącząca środek przekroju poprzecznego trzonu na wysokości górnej kra-

wędzi dźwigarów podstawowych z środkiem przekroju poprzecznego trzonu na wysokości górnej krawędzi najwyższego położonego dźwigara trzonu.

1.3.10. Pozioma oś podłużna trzonu przewodniczego (O_2 , rys. 3) — oś symetrii przekroju poprzecznego trzonu przewodniczego na wysokości górnej krawędzi dźwigarów podstawowych, równoległa do głównej poziomej podłużnej osi szybu.

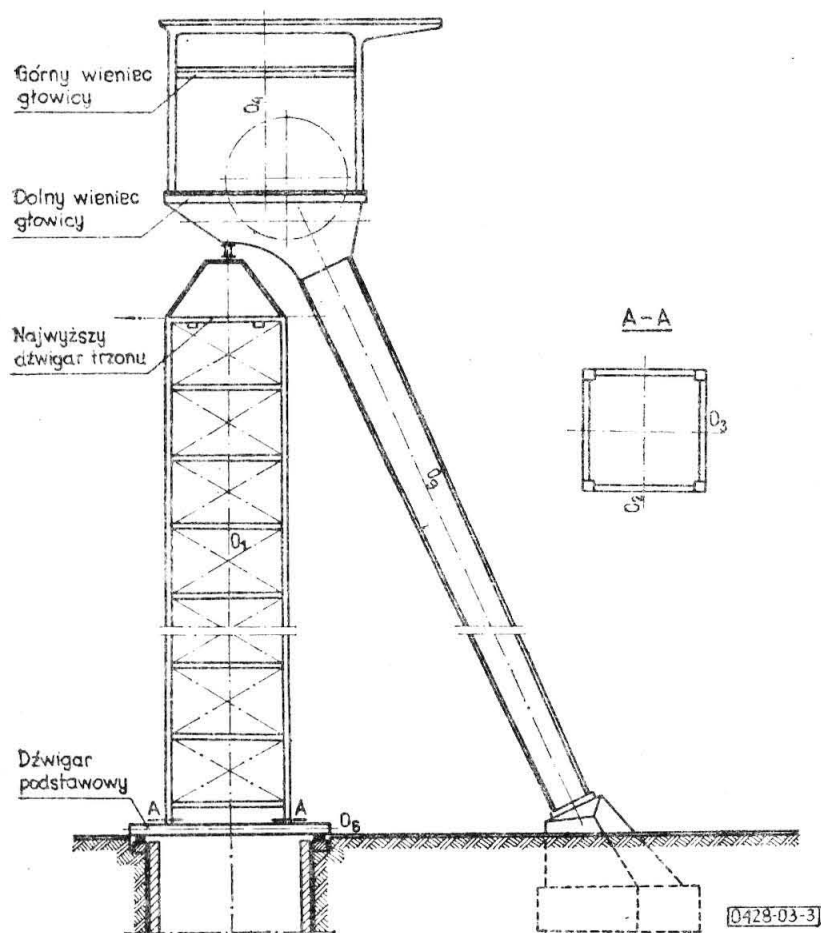

Rys. 1

Rys. 2

1.3.11. Pozioma oś poprzeczna trzonu przewodniczego (O_3 , rys. 3) — oś symetrii przekroju poprzecznego trzonu przewodniczego na wysokości górnej krawędzi dźwigarów podstawowych, równoległa do głównej poziomej poprzecznej osi szybu.

Rys. 3

1.3.12. Pionowa oś głowicy wieży (O_4 , rys. 3) — linia prosta łącząca środek przekroju poprzecznego głowicy na wysokości górnej krawędzi jej wieńca dolnego z środkiem przekroju poprzecznego na wysokości górnej krawędzi jej wieńca górnego.

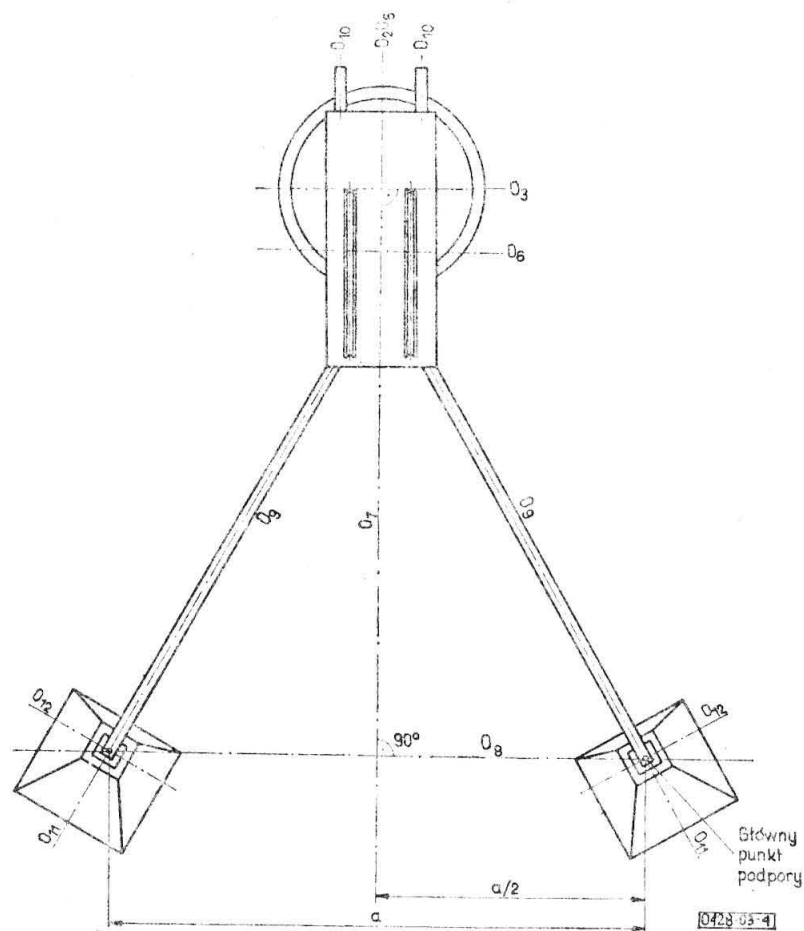
1.3.13. Pozioma oś podłużna głowicy wieży (O_5 , rys. 4) — oś symetrii przekroju poprzecznego dolnego wieńca głowicy wieży, równoległa do głównej poziomej podłużnej lub poprzecznej osi szybu.

1.3.14. Pozioma oś poprzeczna głowicy wieży (O_6 , rys. 4) — oś symetrii przekroju poprzecznego dolnego wieńca głowicy wieży, równoległa do głównej poziomej podłużnej lub poprzecznej osi szybu.

1.3.15. Pozioma oś podłużna zastrzałów (O_7 , rys. 4) — linia prosta przechodząca przez oś pionową trzonu przewodniczego wieży oraz przez punkt połowiacę odstęp pomiędzy głównymi punktami podpór.

1.3.16. Pozioma oś poprzeczna zastrzałów (O_8 , rys. 4) — linia prosta prostopadła do poziomej osi podłużnej zastrzałów i przechodząca przez główne punkty podpór (stóp).

1.3.17. Oś wzdluzna zastrzału (O_9 , rys. 3) — linia prosta łącząca środki przekrojów poprzecznych w obydwu końcach zastrzału.

Rys. 4

1.3.18. Oś dźwigara podstawowego (O_{10} , rys. 4) — linia prosta, łącząca środki przekrojów poprzecznych w obydwu końcach dźwigara podstawowego.

1.3.19. Oś wzdluzna podpory (stopy) zastrzału (O_{11} , rys. 4) — oś pozioma symetrii górnej płaszczyny podpory (stopy), równoległa do rzutu osi wzdluznej (O_9) zastrzału na płaszczyznę poziomą.

1.3.20. Oś poprzeczna podpory (stopy) zastrzału (O_{12} , rys. 4) — linia prosta pozioma, prostopadła do osi wzdluznej podpory (stopy) i przechodząca przez główny punkt podpory.

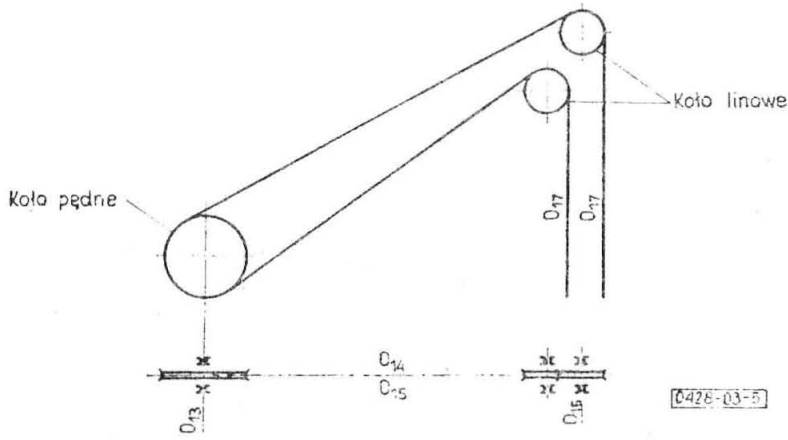
1.3.21. Oś wału koła pędnego, bębna lub bobiny (O_{13} , rys. 5÷8) — podłużna oś symetrii wału koła pędnego, bębna lub bobiny.

1.3.22. Oś ciągnięcia (O_{14}) — linia prosta łącząca:

— środek rowka dla liny w kole pędnym ze środkiem rowków kół linowych — w przypadku

urządzenia wyciągowego z kołem pędnym oraz kół linowych ustawionych w jednej płaszczyźnie pionowej (rys. 5),

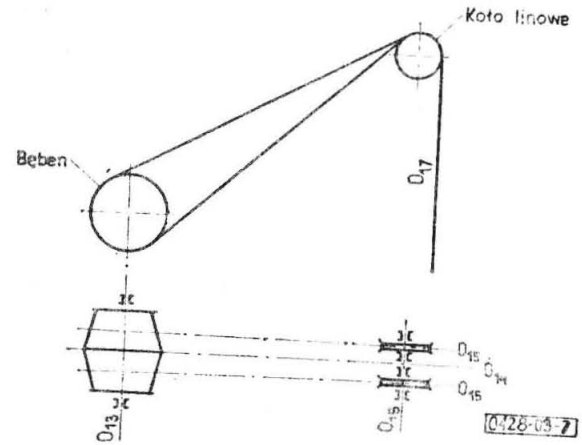
— środek rowka dla liny w kole pędym z punktem połowiącym odstęp pomiędzy kołami linowymi — w przypadku urządzenia wyciągowego z kołem pędym oraz kół linowych, ustawionych obok siebie w różnych płaszczyznach pionowych (rys. 6),

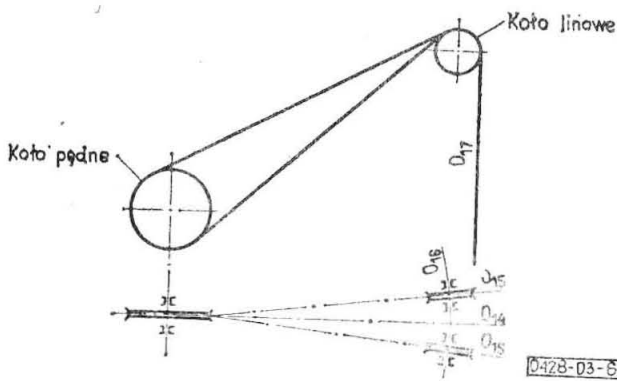
Rys. 5

1.3.25. Oś zawieszenia naczynia wydobywczego (O17, rys. 5÷8) — linia pionowa przechodząca przez środek poprzecznego przekroju liny w punkcie pionowego schodzenia liny z koła linowego lub z koła kierującego.

1.3.26. Główny punkt podpory (stopy, rys. 4) — punkt przecięcia się osi wzłużnej zastrzału z osią poprzeczną podpory.

Rys. 7

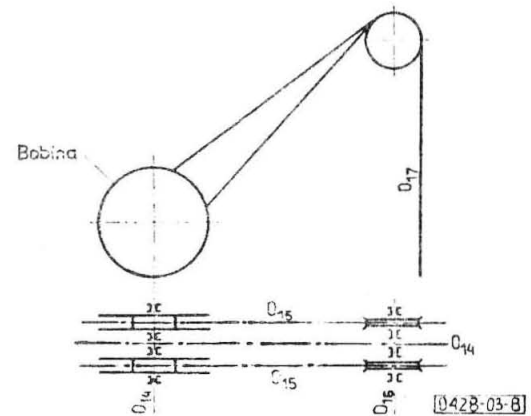
Rys. 6

— punkt połowiący oś bębna z punktem połowiącym odstęp pomiędzy kołami linowymi (rys. 7) — w przypadku urządzenia wyciągowego bębnowego oraz kół linowych, ustawionych w różnych płaszczyznach pionowych (rys. 7),

— punkt połowiący odstęp pomiędzy bobina-
mi z punktem połowiącym odstęp pomiędzy kołami linowymi — w przypadku urządzenia wyciągowego bobinowego (rys. 8).

1.3.23. Oś podłużna koła linowego (O15) — linia prosta przechodząca przez środek rowka koła linowego i środek rowka koła pędnego (rys. 5) lub środek roboczej długości bębna — wyłączając długość bębna bez zwojów i z martwymi zwojami liny (rys. 7) — albo środek szerokości bobiny (rys. 8).

1.3.24. Oś poprzeczna koła linowego (O16, rys. 5÷8) — linia prosta przechodząca przez środki czoł osi kół linowych.

Rys. 8

2. WYZNACZANIE CHARAKTERYSTYCZNYCH PUNKTÓW I OSI

2.1. Szyb

2.1.1. Wyznaczanie w terenie środka szybu przed rozpoczęciem budowy

2.1.1.1. Metoda pomiaru. Środek nowego szybu należy wyznaczyć na podstawie współrzędnych x , y środka szybu, podanych w projekcie budowy, stosując następujące metody pomiaru, oparte na stałych punktach osnowy geodezyjnej:

- metoda biegunowa,
- wcięcia w przód,
- zamknięte lub dwustronnie dowiązane ciągi poligonowe.

Dla wyznaczenia wysokości zrębu szybu należy wpierw utrwalić i wyznaczyć co najmniej wysokość dwóch znaków wysokościowych w pobliżu projektowanego szybu.

2.1.1.2. Dokładność pomiaru. Środek szybu należy wyznaczyć w terenie dwukrotnie niezależnie, tak aby różnica wyznaczania nie przekraczała 10 cm.

Przy wyznaczaniu środka szybu na podstawie zamkniętego ciągu poligonowego należy się starać, aby liczba boków w poligonie była jak najmniejsza. W przypadku wytyczenia środka szybu metodą biegunową, środek szybu należy wyznaczyć z dwóch niezależnych punktów.

Wysokości punktów niwelacyjnych w pobliżu szybu powinny być pomierzone z dokładnością niwelacji technicznej I klasy.

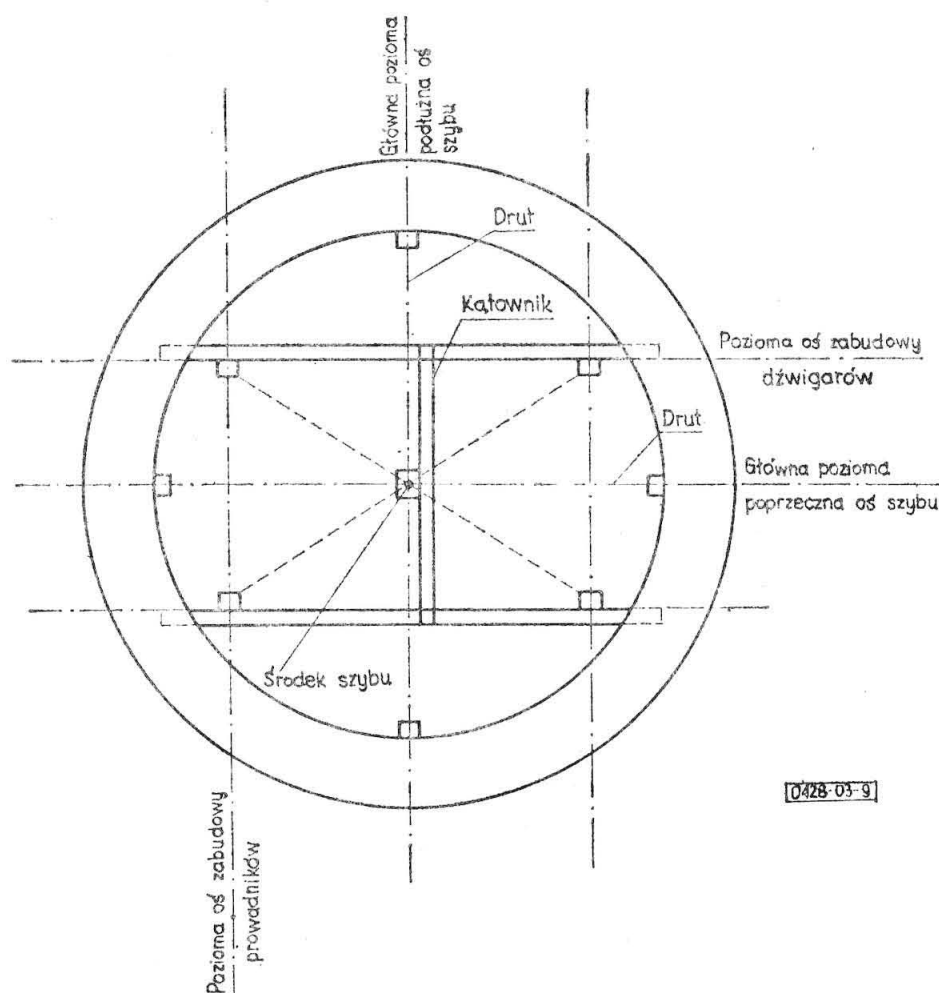
rozpinając wzdłuż głównych osi poziomych (podłużnej i poprzecznej) drut lub linkę. Środek szybu znajduje się w punkcie przecięcia się drutów lub linek.

2.1.2.2. Sposób utrwalenia. Jeżeli wyposażenie szybu nie stoi na przeszkodzie, środek szybu należy utrwalić w poziomie dźwigarów wzorcowych za pomocą kątownika z przymocowaną płytką metalową z otworem (rys. 9).

2.1.3. Wyznaczanie głównych osi poziomych szybu na powierzchni

2.1.3.1. Sposób wyznaczenia. Główne osie poziome szybu należy wyznaczyć przed rozpoczęciem budowy na podstawie:

— wytyczonego środka szybu i kierunku jednej osi głównej,

Rys. 9

2.1.1.3. Sposób utrwalenia. Środek szybu należy utrwalić doraźnie drewnianym palikiem lub metalową rurką.

Znaki wysokościowe w pobliżu szybu należy utrwalić na budynkach lub w ziemi zgodnie z instrukcją pomiarów niwelacji technicznej.

2.1.2. Wyznaczanie środka szybu po wykonaniu rury szybowej

2.1.2.1. Sposób wyznaczenia. Środek szybu istniejącego lub nowo zgłębnionego należy ustalić,

— zamkniętego ciągu poligonowego (wraz ze środkiem szybu),

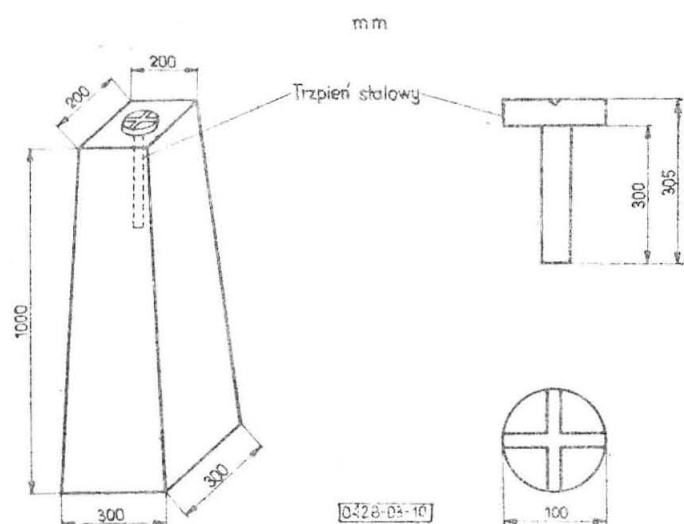
— odpowiednich obliczeń i pomiarów (analitycznie) bezpośrednio na bokach ciągu poligonowego,

— siatki realizacyjnej.

2.1.3.2. Dokładność pomiaru. Do wytyczenia osi ze środka szybu należy używać teodolitu o dokładności odczytu nie mniejszej niż 20". Kąt prosty należy mierzyć w dwóch położeniach

lunety teodolitu. Dla kontroli należy wykonać pomiar kątów, przy czym różnice wielokrotności kąta 90° nie powinny przekroczyć $\pm 20''$.

Przy wyznaczaniu osi szybu na podstawie zamkniętego ciągu poligonowego i siatki realizacyjnej dokładność pomiarów teodolitem i taśmą powinna zapewnić nieprzekroczenie błędu granicznego położenia punktów osiowych ± 1 cm w stosunku do bezpośrednich punktów osnowy geodezyjnej, z których zostały wyznaczone osie.

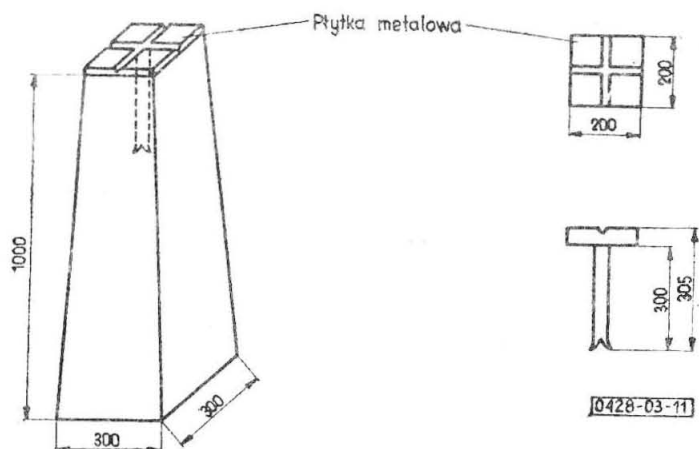

Rys. 10

2.1.3.3. Sposób utrwalenia. Główne poziome osie szybu należy utrwalić za pomocą znaków osadzonych w gruncie lub w ścianach budynków.

Jako znaki gruntowe należy stosować:

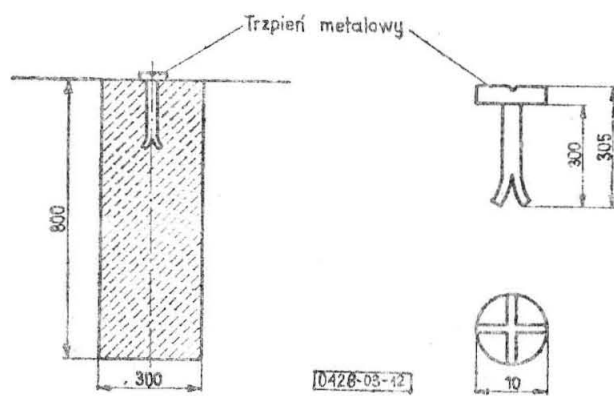
— znak betonowy w formie ściętego ostrosłupa, w którego górnej podstawie znajduje się trzpień stalowy lub płytka metalowa z wrytym krzyżem, lub z wywierconym otworem o średnicy 2 mm (rys. 10 i 11),

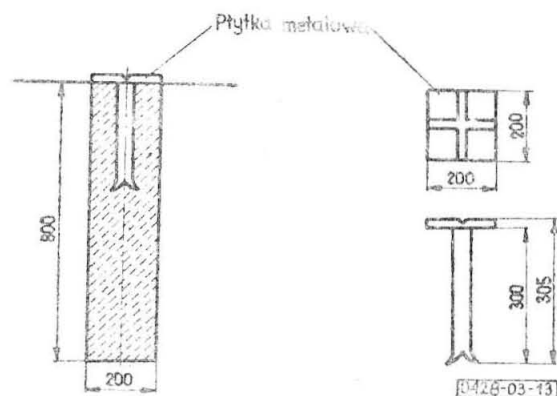
Rys. 11

— znak betonowy wykonany przez bezpośrednie wypełnienie otworu w ziemi cementem z jednoczesnym osadzeniem trzpienia lub płytki metalowej, z wrytym krzyżem lub wywierconym otworem o średnicy 2 mm (rys. 12 lub 13),

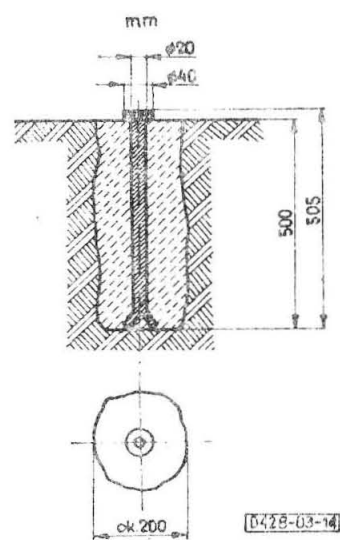
— znak betonowy powstały przez wypełnienie otworu ziemnego betonem z jednoczesnym osadzeniem trzpienia metalowego lub szyny na całej głębokości, z wrytym krzyżem lub z wywierconym otworem (rys. 14 lub 15).

Rys. 12

Rys. 13

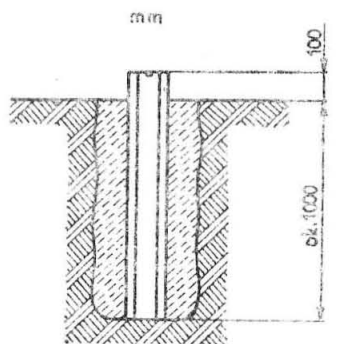
Rys. 14

Dla zabezpieczenia znaków gruntowych przed zniszczeniem należy stosować osłony np. w postaci szyn wbitych do gruntu (rys. 16).

Jako znaki ścienne należy stosować:

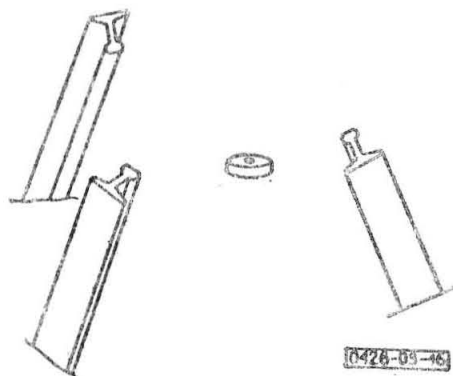
— znak w postaci trzpienia metalowego (rys. 17), zabetonowany na płaskich żelbetowych dachach (np. na budynku maszyny wyciągowej, na łaźni, na budynku sortowni),

— znak w postaci metalowej klamry z nacięciem (rys. 18), zabetonowany lub osadzony w klinach drewnianych na ścianie budynków albo w obudowie szybu (rys. 19).

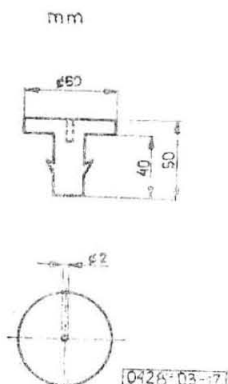

0428-03-15

Rys. 15

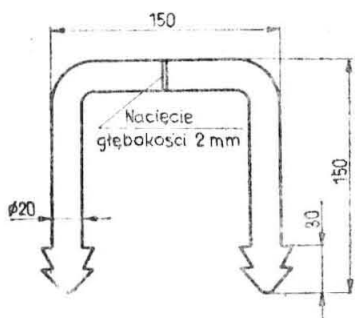

Rys. 16

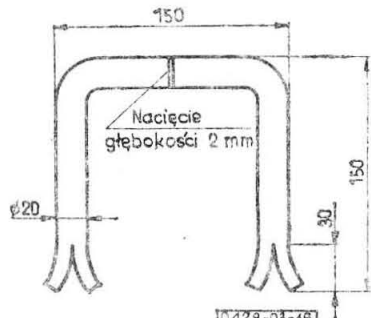

Rys. 17

mm

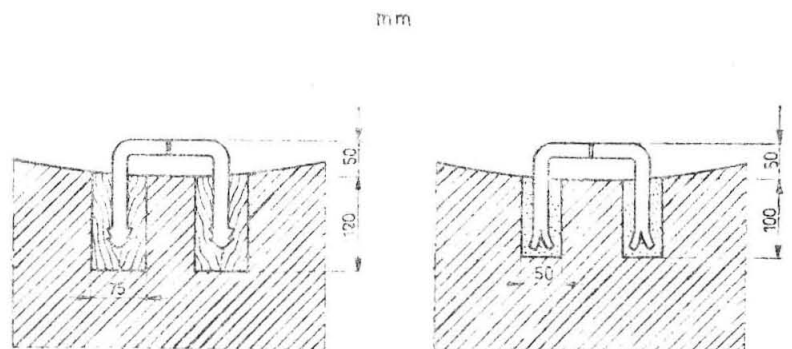

Rys. 18

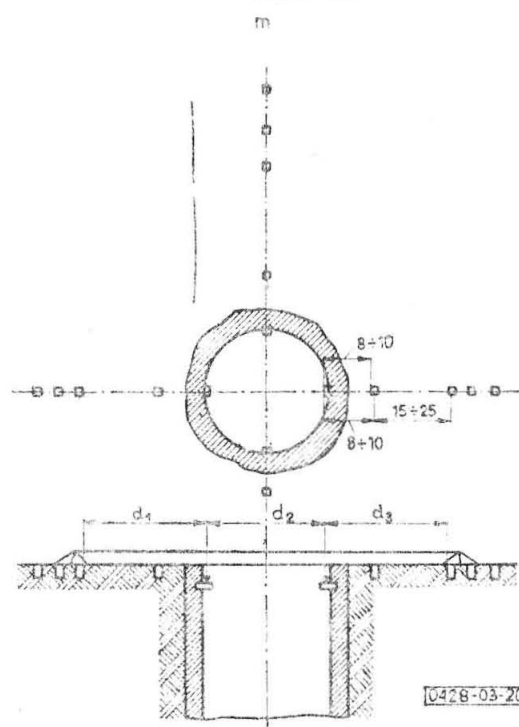
0428-03-16

Na każdej półsi szybu należy założyć co najmniej cztery stałe punkty. Odległości między punktami osi powinny wynosić 15÷25 m z tym, że pierwszy znak osiowy może znajdować się w odległości 8÷10 m od szybu (rys. 20).

0428-03-19

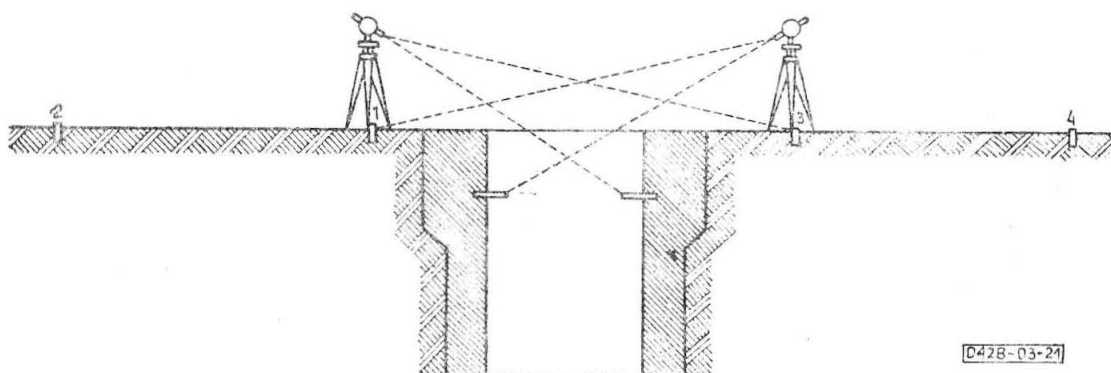
Rys. 19

Rys. 20

2.1.4. Wyznaczanie głównych osi poziomych szybu w rurze szybowej

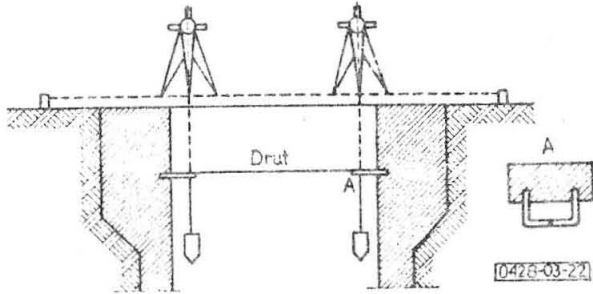
2.1.4.1. Metoda pomiaru. Po wykonaniu głowicy szybowej należy przenieść z powierzchni osie poziome szybu na poziom około 3÷5 m poniżej zrębu szybu teodolitem (rys. 21), pionami mechanicznymi (rys. 20) lub pionownikami optycznymi (rys. 22).

0428-03-21

Rys. 21

2.1.4.2. Dokładność pomiaru. Pomiarzy przeniesienia głównych osi szybu z powierzchni na poziom około 3÷5 m poniżej zrębu szybu należy wykonać w ten sposób, aby błąd graniczny pionowania punktów każdej osi w kierunku do niej poprzecznym nie przekroczył ± 3 mm.

Rys. 22

2.1.4.3. Sposób utrwalenia. Osie poziome szybu w rurze szybowej należy utrwalić w postaci nacięć na klamrach (rys. 18), zamocowanych w sposób trwały w obudowie szybu (rys. 19).

2.1.5. Wyznaczanie głównej osi pionowej szybu. Dla prac związanych z głębieniem i obudową szybu, główną pionową oś szybu należy wyznaczyć pionem, zawieszonym w środku szybu, utrwalonym zgodnie z 2.1.2.2.

2.1.6. Wyznaczanie poziomej osi zabudowy dźwigarów

2.1.6.1. Metoda pomiaru. Oś poziomą zabudowy dźwigarów wzorcowych należy wyznaczyć w stosunku do głównych poziomych osi szybu przez odmierzenie przymiarem odległości od środka i od głównych osi szybu (rys. 9).

2.1.6.2. Dokładność pomiaru. Dopuszczalny błąd graniczny pomiaru nie powinien przekroczyć ± 2 mm.

2.1.6.3. Sposób utrwalenia. Poziomą oś zabudowy dźwigarów należy utrwalić przez wyznaczenie ramy wzorcowej.

Błąd graniczny wyznaczenia ramy wzorcowej nie powinien przekroczyć:

± 3 mm w płaszczyźnie poziomej — w stosunku do osi szybu,

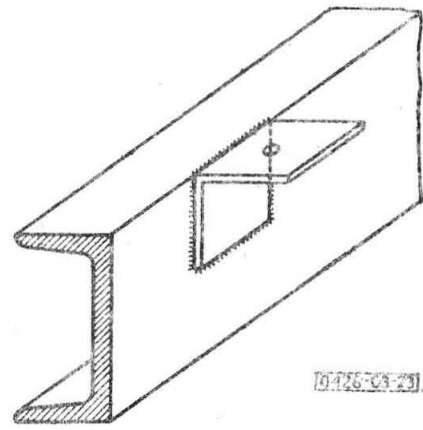
± 10 mm w płaszczyźnie pionowej — w stosunku do zrębu szybu.

Rama wzorcowa nie powinna być odchylona względem poziomu więcej niż o 2‰. Różnica pomiędzy długością przekątnych (rys. 9) pomierzoną i wyliczoną analitycznie nie powinna przekroczyć ± 3 mm.

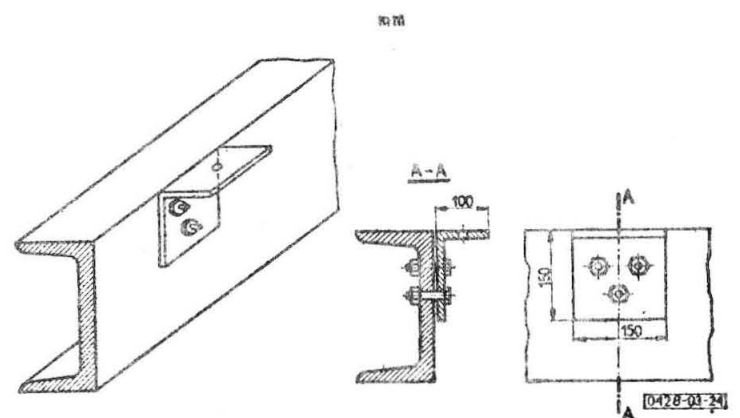
2.1.7. Wyznaczanie poziomej osi zabudowy przewodników

2.1.7.1. Metoda pomiaru — wg 2.1.6.1.

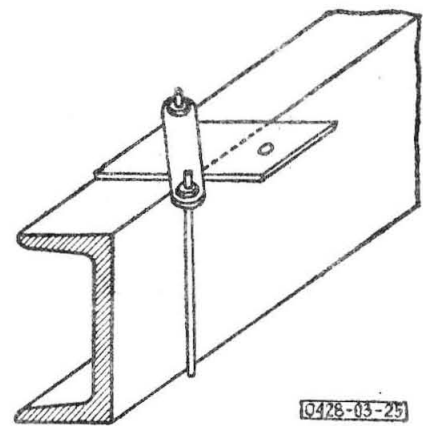
2.1.7.2. Dokładność pomiaru. Błąd graniczny wyznaczenia punktu osi poziomej zabudowy przewodników w kierunku poprzecznym do tej osi nie powinien przekroczyć ± 3 mm względem osi szybu.

Rys. 23

Rys. 24

Rys. 25

2.1.7.3. Sposób utrwalenia. Poziome osie zabudowy przewodników należy utrwalić blachami lub kątownikami przypawanymi (rys. 23), albo przykręconymi (rys. 24 i 25) do dźwigara.

2.1.8. Wyznaczanie pionowej osi zabudowy przewodników

2.1.8.1. Metoda pomiaru — wg 2.1.6.1.

2.1.8.2. Dokładność pomiaru — wg 2.1.7.2.

2.1.8.3. Sposób utrwalenia — wg 2.1.7.3.

2.2. Wieża szybowa

2.2.1. Wyznaczanie pionowej osi trzonu przewodniczego

2.2.1.1. Metoda pomiaru. Oś pionową trzonu przewodniczego należy wyznaczyć pionem mechanicznym lub precyzyjnym pionem optycznym (podczas budowy i pomiarów kontrolnych).

2.2.1.2. Dokładność pomiaru. Przy przenoszeniu osi pionowej trzonu na wyższe poziomy, odchylenie jej końcowych punktów od pionu nie powinno przekroczyć ± 2 mm na każde 10 m wysokości, licząc od górnej krawędzi dźwigarów podstawowych.

2.2.1.3. Sposób utrwalenia. Charakterystyczne punkty osi pionowej trzonu przewodniczego należy utrwalić za pomocą znaków w postaci nacięć na elementach konstrukcyjnych trzonu.

2.2.2. Wyznaczanie poziomych osi trzonu przewodniczego

2.2.2.1. Metoda pomiaru. Osie poziome trzonu należy wyznaczyć przez odmierzenie za pomocą skomparowanego przymiaru odległości od głównych poziomych osi szybu.

2.2.2.2. Dokładność pomiaru. Punkty osi poziomych trzonu przewodniczego powinny być wyznaczone względem osi szybu z błędem granicznym nie większym niż ± 3 mm.

2.2.2.3. Sposób utrwalania. Charakterystyczne punkty osi należy utrwalić za pomocą znaków tymczasowych (straconych) w postaci nacięć na metalowych trzpieniach.

2.2.3. Wyznaczanie pionowej osi głowicy wieży

2.2.3.1. Metoda pomiaru — wg 2.2.1.1.

2.2.3.2. Dokładność pomiaru — wg 2.2.1.2.

2.2.3.3. Sposób utrwalania — wg 2.2.1.3.

2.2.4. Wyznaczanie poziomych osi głowicy wieży

2.2.4.1. Metoda pomiaru. Osie głowicy należy wyznaczyć względem przeniesionych punktów głównych poziomych osi szybu lub trzonu przewodniczego na poziom głowicy wieży.

Przeniesienie można przeprowadzić:

— sposobem bezpośrednim, za pomocą odpionowania punktów osi pionem mechanicznym lub optycznym,

— sposobem pośrednim, za pomocą teodolitu, ustawianego w przedłużeniu każdej półosi (obserwacje w 2 położeniach lunety).

2.2.4.2. Dokładność pomiaru — wg 2.2.2.2.

2.2.4.3. Sposób utrwalenia — wg 2.2.2.3.

2.2.5. Wyznaczanie poziomych i wzdłużnych osi zastrzałów

2.2.5.1. Metoda pomiaru. Osie poziome i wzdłużne zastrzału należy wyznaczyć przez odmierzenie (wyznaczenie) odległości pomiędzy punktem przecięcia się osi poziomych zastrzałów i środkiem szybu, oraz przez odmierzenie odległości pomiędzy punktami przecięcia się osi wzdłużnych zastrzałów z osią poprzeczną zastrzałów.

Prostopadłość osi poprzecznej do osi podłużnej należy sprawdzić analitycznie.

2.2.5.2. Dokładność pomiaru. Błąd graniczny położenia punktu przecięcia się osi podłużnej z osią poprzeczną zastrzałów względem środka szybu nie powinien przekroczyć ± 5 mm. Dokładność wyznaczenia kąta prostego pomiędzy osiami poprzeczną i wzdłużną zastrzałów nie powinna być mniejsza niż $\pm 30''$. Dokładność wytyczenia punktów przecięcia się osi wzdłużnej zastrzału względem obydwu osi (podłużnej i poprzecznej) zastrzałów nie powinna być mniejsza niż ± 4 mm.

2.2.5.3. Sposób utrwalania — wg 2.2.2.3.

2.2.6. Wyznaczanie osi dźwigarów podstawowych

2.2.6.1. Metoda pomiaru. Osie dźwigarów podstawowych należy wyznaczyć przez odmierzenie odległości od głównych poziomych osi szybu. Pomiaru należy prowadzić skomparowanym przymiarem od rozciągniętych na powierzchni lub w szybie drutów, przechodzących przez główne osie szybu.

Wysokość dźwigarów podstawowych należy wyznaczyć, nawiązując do znaku wysokościowego w pobliżu szybu metodą niwelacji geometrycznej.

2.2.6.2. Dokładność pomiaru. Błąd graniczny wyznaczenia położenia dźwigarów podstawowych względem głównych osi szybu nie powinien przekroczyć ± 3 mm, a błąd graniczny pomiaru wysokości nie powinien przekroczyć ± 4 mm. Odchylenie górnej płaszczyzny dźwigaru podstawowego od poziomu nie powinno przekroczyć $\pm 0,5\%$.

2.2.6.3. Sposób utrwalania — wg 2.2.2.3.

2.2.7. Wyznaczanie wzdłużnych i poprzecznych osi podpór

2.2.7.1. Metoda pomiaru. Z punktu przecięcia się osi podłużnej i poprzecznej zastrzałów należy odmierzyć odległości do środków podpór i z punktów tych teodolitem wytyczyć osie podpór.

2.2.7.2. Dokładność pomiaru — wg 2.2.5.2.

2.2.7.3. Sposób utrwalania — wg 2.2.2.3.

2.3. Urządzenia wyciągowe

2.3.1. Wyznaczanie osi ciągnięcia

2.3.1.1. Metoda pomiaru. Oś ciągnięcia należy wyznaczyć na podstawie głównych osi szypów, przenosząc ją bezpośrednio na wewnętrzne ściany budynku maszyny wyciągowej podczas ich wznoszenia. W przypadku niemożności bezpośredniego wytyczenia tej osi należy założyć odpowiednie ciągi poligonowe i wyznaczyć analitycznie punkty osi ciągnięcia.

2.3.1.2. Dokładność pomiaru. W przypadku bezpośredniego wyznaczania osi ciągnięcia, długość rzędnych i odciętych należy tak mierzyć, aby błąd graniczny w stosunku do osi szypu nie przekroczył ± 3 mm. W przypadku pośredniego wyznaczania osi ciągnięcia, błąd graniczny w stosunku do osi szypu nie powinien przekroczyć ± 5 mm.

Jeżeli oś ciągnięcia nie jest równoległa do osi szypu, wówczas błąd graniczny wytyczenia kierunku osi nie powinien przekroczyć $\pm 30''$.

2.3.1.3. Sposób utrwalania. Punkty osi ciągnięcia należy utrwalić za pomocą klamer (rys. 18), osadzonych na wewnętrznych ścianach budynku na takiej wysokości, aby rozciągnięte między nimi druty nie utrudniały montażu maszyny wyciągowej. Nacięcia w klamrach powinny znajdować się w osi ciągnięcia.

2.3.2. Wyznaczanie osi wału koła pędnego lub bębna maszyny wyciągowej

2.3.2.1. Metoda pomiaru. Oś wału należy wyznaczyć w punkcie przecięcia się osi wału koła pędnego lub bębna maszyny wyciągowej z osią ciągnięcia przez bezpośrednie odłożenie kąta prostego (względem osi ciągnięcia) lub analitycznie wg 2.3.1.1.

2.3.2.2. Dokładność pomiaru. Błąd graniczny wytyczenia osi wału koła pędnego lub bębna maszyny wyciągowej w stosunku do głównej osi szypu nie powinien przekroczyć ± 15 mm. Dopuszczalny błąd odłożenia kąta dla wyznaczenia kierunku osi wału wynosi $\pm 30''$.

2.3.2.3. Sposób utrwalania — wg 2.3.1.3.

2.3.3. Wyznaczanie osi kół linowych

2.3.3.1. Metoda pomiaru. Osie poziome podłużne i poprzeczne kół linowych należy wyznaczyć na głowicy wieży metodą rzędnych i odciętych w nawiązaniu do przeniesionych na głowicę głównych osi szypu.

2.3.3.2. Dokładność pomiaru. Błąd wytyczenia osi kół linowych względem osi szypu nie powinien przekroczyć ± 3 mm.

2.3.3.3. Sposób utrwalania. Punkty osi kół linowych należy utrwalić za pomocą nacięć na konstrukcji podestu kół linowych.

2.3.4. Wyznaczanie osi zawieszenia naczynia wydobywczego.

2.3.4.1. Metoda pomiaru. Osie zawieszenia naczyń wydobywczych należy wyznaczyć sposobem prostokątnych domiarów od osi poziomych głowicy wieży lub sposobem wcięć z punktów położonych w pobliżu szypu.

2.3.4.2. Dokładność pomiaru — wg 2.3.3.2.

2.3.4.3. Sposób utrwalania — wg 2.3.3.3.

2.3.5. Wyznaczanie punktów wysokościowych urządzenia wyciągowego

2.3.5.1. Metoda pomiaru. Punkty wysokościowe usytuowane w maszynie wyciągowej należy wyznaczyć metodą niwelacji geometrycznej, nawiązując do znaku wysokościowego znajdującego się w pobliżu szypu.

2.3.5.2. Dokładność pomiaru. Punkty wysokościowe należy tak wyznaczyć, aby błąd graniczny nie przekroczył ± 3 mm w stosunku do wysokości zrębu szypu.

Błąd graniczny pomiaru ustawienia wału maszyny wyciągowej w płaszczyźnie poziomej nie powinien przekroczyć $\pm 0,2\%$.

Dopuszczalny błąd graniczny wyznaczenia położenia podstawy łożysk kół linowych nie powinien przekroczyć ± 1 cm w stosunku do wysokości zrębu szypu, błąd zaś graniczny wyznaczenia osi wału kół linowych w płaszczyźnie poziomej nie powinien przekroczyć $\pm 1\%$.

2.3.5.3. Sposób utrwalania. Dla wyznaczenia poziomej osi wału maszyny wyciągowej należy utrwalić w przeciwległych ścianach budynku maszyny wyciągowej w osi wału dwa znaki wysokościowe na wysokości ułożenia wału maszyny wyciągowej.

3. ZASADY SPORZĄDZANIA DOKUMENTACJI POMIAROWEJ

3.1. Zawartość dokumentacji. Z każdego wytyczenia osi szybu, wież szybowych i urządzeń wyciągowych należy sporządzić dokumentację, która powinna zawierać:

- a) opis techniczny,
- b) dzienniki pomiarowe i szkice,
- c) dzienniki obliczeniowe,
- d) zestawienie wyników,
- e) świadectwa komparacji przymiarów.

Pomiary sporządzone po zakończeniu montażu wieży i urządzeń wyciągowych powinny być podpisane przez mierniczego górniczego. Stanowią one podstawę dla opracowania operatu pomiarowego nowo uruchomionej inwestycji.

3.2. Opis techniczny powinien zawierać charakterystykę techniczną mierzonego obiektu wraz z dopuszczalnymi odchyłkami wymiarów, lokalizację obiektu, cel wykonywanych pomiarów oraz powołanie się na projekt techniczny, stanowiący podstawę wytyczenia. W opisie należy również przedstawić zakres i metody pomiarów oraz rodzaje stosowanych przymiarów i instrumentów. Ponadto należy podać wykaz współrzędnych punktów wyjściowych, stanowiących podstawę

pomiaru. Do opisu należy dołączyć niezbędne mapy lub schematy.

3.3. Dzienniki pomiarowe i szkice powinny zawierać szkic osnowy geodezyjnej, pomiar kątów poziomych i pionowych, pomiary długości boków, pomiary wysokości (niwelacyjne) i inne. Należy również załączyć szkice, opisy topograficzne i inne rysunki robocze.

3.4. Dzienniki obliczeniowe powinny zawierać zestawienia danych z wyników pomiaru oraz wartości wyrównane i zredukowane na poziom, wyniki obliczenia współrzędnych punktów charakterystycznych i wartości elementów liniowych i kątowych, ustalone ze współrzędnych.

3.5. Zestawienie wyników. W zestawieniu wyników należy podać porównanie wyników uzyskanych z pomiarów z wynikami wymaganymi w dokumentacji technicznej, a w przypadku pomiarów kontrolnych porównanie z wynikami uzyskanymi w poprzednich pomiarach.

Wyniki pomiarów, które przekraczają dopuszczalne odchyłki, należy specjalnie zaznaczyć np. przez podkreślenie czerwoną linią.

3.6. Świadectwa komparacji przymiarów. Do dokumentacji należy załączyć świadectwa komparacji wszystkich używanych do pomiaru przymiarów.

KONIEC

INFORMACJE DODATKOWE do BN-69/0428-03

Brak odpowiedników w międzynarodowych zaleceniach normalizacyjnych oraz w normach zagranicznych.